

GREENPEACE

MAGAZÍN GREENPEACE ČESKÁ REPUBLIKA

LÉTO 2022

Foto © Eric De Mildt / Greenpeace

EVROPSKÁ UNIE A KLIMA

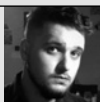
Milé čtenářky, milí čtenáři, pevně doufám, že máte možnost si během letních týdnů odpočinout a nabrat síly! Zatímco se slunné dny mohou zdát pomalými a lenivými, na politické rovině se odehrává řada podstatných situací. Pro naši zemi je jednou z nejvýraznějších událostí to, že Česká republika přebírá předsednictví v Radě EU. Na první pohled se může zdát, že se jedná o další formální záležitost, která se „skutečného“ života příliš nedotkne.

Nicméně pravdou je, že toto předsednictví umožňuje České republice ovlivňovat podobu evropské politiky. „Evropa jako úkol“, zní motto českého předsednictví a my jsme se rozhodli vám na následujících stránkách přiblížit, jaké úkoly a priority by čeští političtí reprezentanti měli upřednostnit. Nejedná se přitom ryze o klimatické a ekologické cíle, protože stav životního prostředí je a bude určen mimo jiné také energetickou politikou či zásadami, které se týkají dovozu potravin.

V článcích tohoto čísla se autorky a autoři stručně, ale výstižně zabývají tématy, které se českého předsednictví dotýkají: od energetických strategií až po ochranu biodiverzity, přičemž jeden z rozsáhlejších textů tohoto čísla se věnuje aktuálním snahám zabránit masivnímu odlesňování. Evropa není izolovaný kontinent a evropská politika musí počítat s globálními souvislostmi, což ukazují mimo jiné články o dovozu palmového oleje z Indonésie. České předsednictví je totiž příležitostí pozitivně vylepšit nejenom evropskou situaci, ale také přispět ke zdravějšímu stavu celé planety. Věřím, že vám toto číslo magazínu přinese nejenom zajímavou četbu, ale především podnětné a podstatné informace o současném dění.

S přáním inspirativního čtení

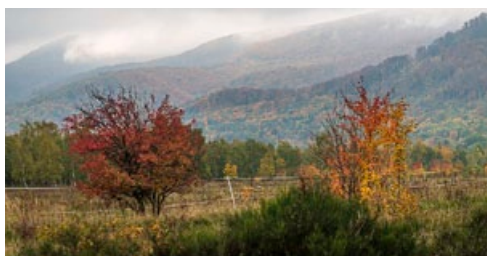
Lukáš Senft
vedoucí vydání

< FOTOGRAFIE Z AKCE uspořádané v roce 2019. Aktivisté Greenpeace zahallí místo konání summitu EU v Bruselu a vyhlásili požární poplach, aby vyzvali evropské vládní představitele k okamžitým opatřením v reakci na klimatickou krizi.

GREENPEACE MAGAZÍN

Vydává: Greenpeace Česká republika, Prvního pluku 12, Praha 8 – Karlín, 186 00, tel.: +420 224 320 448 nebo +420 224 319 667, e-mail: priznivci@greenpeace.org, www.greenpeace.cz
Vedoucí vydání: Lukáš Senft | Grafická úprava: Petr Slezák
Jazyková redakce: Igor Pejchal | Registrováno MK ČR E 20887, ISSN 1211 81 68 | Podávání novinových zásilek povoleno ředitelstvím pošt Praha, čj. NP 2417/1993 ze dne 14. 12. 1993

LESY ČR ILEGÁLNĚ VYKÁCELY STARÉ BUKY V KRUŠNÝCH HORÁCH

Organizace Greenpeace odhalila ilegální kácení, které provedly Lesy ČR v unikátních bučinách v Krušných horách. V červnu podala podnět k prošetření možného obchodování s nezákonně vytěženým dřevem pocházejícím z evropsky významné lokality Východní Krušnohoří ke Krajskému úřadu Ústeckého kraje. Podle právního názoru organizace Greenpeace je totiž jakékoli uvádění nezákonně vytěženého dřeva na trh nelegální a podle evropské i české legislativy by mu měl Krajský úřad Ústeckého kraje zamezit.

OBSAH ČÍSLA

Klimatická žaloba uspěla i v Česku	3
Česko předsedá Radě EU	4-5
V energetice si Evropa musí víc pomáhat	6-7
8 věcí, které musíme změnit v energetice v celé Evropské unii	8-10
Čím dříve snížíme spotřebu, tím dříve skončíme s ruskou ropou	11-12
Klimatická krize a lidská práva	12-14
Spolu pro pralesy	13-15
Indonésie už zase vyváží palmový olej do Evropy.	
Kvůli válce roste poptávka	16-18
Create, Don't Waste Day	19
Předsednická země má být příkladem	20

V samotný den jednání ráno se příznivci klimatické žaloby sešli v Praze na náměstí Míru, kde společně na dlažbu nakreslili křídami planetu, která symbolizuje ochranu klimatu.

Foto © Josef Beneš

KLIMATICKÁ ŽALOBA USPĚLA I V ČESKU

Klimatická žaloba neboli klimatická litigace je nástroj, který ve světě používá pro ochranu klimatu stále více lidí. Přestože v roce 2015 byla mezinárodním společenstvím přijata Pařížská dohoda, jejímž cílem je udržet globální oteplení pod hranicí 1,5 stupně Celsia, vlády jednotlivých zemí světa nedělají pro naplnění tohoto cíle dost.

Proto skupiny lidí po celém světě žalují státy, respektive jejich orgány, a chtějí, aby změnu klimatu začaly brát opravdu vážně. V Holandsku uspěla skupina Urgenda, další úspěšná klimatická žaloba byla ve Francii. Švýcarská iniciativa KlimaSeniorinnen se jako první bude projednávat před Evropským soudem pro lidská práva.

V Česku začal klimatický spor 21. dubna 2021, kdy skupina žalobců podala k Městskému soudu v Praze správní žalobu. Jak vyplývá ze znění klimatické žaloby, která je dostupná na webových stránkách spolku Klimatická žaloba ČR, žalobou se žalobci domáhají ochrany před důsledky pasivity státu a jeho příslušných orgánů v oblasti ochrany před změnou klimatu a jejími škodlivými následky. Žaloba směřuje vůči nečinnosti státu v oblastech

předcházení i adaptování se na změnu klimatu. V žalobě se napadá nečinnost ministerstev, konkrétně ministerstva životního prostředí, ministerstva zemědělství, ministerstva dopravy a ministerstva průmyslu a obchodu a vlády České republiky.

První a nakonec závěrečné jednání před Městským soudem v Praze se konalo ve středu 15. června 2022, tedy zhruba po jednom roce od podání žaloby. Po několika hodinách v jednací místnosti byl vynešen rozsudek, který je velkou výhrou pro ochranu klimatu. Soudci potvrdili žalobu v oblasti předcházení změně klimatu v tzv. mitigaci. Jednotlivá ministerstva nepřijala v oblasti snižování emisí náležitá opatření a nadále se jim zakazuje takové jednání činit. Už nyní je ale jisté, že ministerstvo životního prostředí místo toho, aby začalo na ochraně klimatu usilovně pracovat, raději podalo kasační stížnost proti rozsudku k Nejvyššímu správnímu soudu.

Michaela Nedvěďová

koordinátorka a lektorka vzdělávacích programů Greenpeace

ČESKO PŘEDSEDÁ RADĚ EU

V pátek 1. července 2022 se Česká republika již podruhé ujala předsednictví v Radě EU, které následuje po předsednictví Francie. Po dobu šesti měsíců se tak staneme klíčovým politickým hráčem v Bruselu, kdy Česko nebude prosazovat své vlastní národní zájmy, ale postojte celé EU. Mottem českého předsednictví je „Evropa jako úkol“. V kontextu současných krizí by proto Česko mělo zaujmout jasnou pozici a brát Evropu jako úkol nejen po dobu 6 měsíců předsednictví, ale také do budoucna, protože právě nyní máme šanci něco ovlivnit.

Stát, který předsedá Radě EU, výrazně ovlivňuje směřování jednotlivých jednání. Vláda představila své priority, které tvoří pět pilířů: zvládnutí uprchlické krize a poválečnou obnovu Ukrajiny, energetickou bezpečnost, posílení evropských obranných kapacit a bezpečnosti kybernetického prostoru, strategickou odolnost evropské ekonomiky a odolnost demokratických institucí. Faktem je, že Evropská unie v současné době čelí mnohým krizím zároveň. Musíme si také uvědomit, že Česká republika je první zemí, která přebírá předsednictví v době, kdy na hranicích EU probíhá válka. Tato válka je příčinou uprchlické a energetické krize, které stojí ve stínu dlouhodobější klimatické krize. Vláda se ve svých prioritách do velké míry zaměřila na řešení dopadu konfliktu na Ukrajině a řešení klimatické krize postavila na vedlejší kolej.

ROZVOJ FOSILNÍ INFRASTRUKTURY NENÍ VÝCHODISKO

Zásadním problémem také je, že Fialův kabinet proti sobě staví agendu snižování emisí a ener-

getické bezpečnosti – a to znamená rozvoj fosilní infrastruktury namísto upřednostňování obnovitelných zdrojů s osvětou o energetických úsporách. Nahrazení importu ruských paliv kvůli právě probíhající válce na Ukrajině jinými fosilními palivy má ale smysl jen v krátkodobém horizontu. Závislost na Rusku totiž nahradíme jen závislostí na jiných zemích – a mnohé z nich, jež disponují fosilními zdroji, jsou problematické, autoritativní a porušují lidská práva. Jako řešení se nabízí odklon od fosilních paliv, podpora energetických úspor, prosazení rychlého rozvoje obnovitelných zdrojů a hlavně spolupráce na úrovni celé EU. Tyto kroky nejenom, že zvýší naši energetickou bezpečnost a nezávislost, ale také nás přiblíží cílům Pařížské dohody na ochranu klimatu. Česká vláda proto po dobu předsednictví nesmí zapomínat na dlouhodobou vizi a cíl, ke kterému se Evropa zavázala – dosažení uhlíkové neutrality do roku 2050. Trochu paradoxně při současné energetické krizi proto také působí snaha upřednostnit jako řešení jadernou energii.

Česko nicméně dlouhodobě zanedbává i situaci na domácí scéně. V mezičase, který stráví vyjednáváním a vedením debaty na mezinárodní úrovni, by mělo začít řešit také situaci doma. Dodnes totiž nemáme tolik potřebný energetický zákon, nevyužíváme možnosti obecní a komunitní energetiky, dlouhodobě zaostáváme v instalaci větrníků i fotovoltaiky, nezačteplujeme dostatečně domy, nehlédáme energetické úspory a nedokážeme efektivně využít evropské dotace na modernizaci. Přitom všechny tyto kroky by pomohly k menší závislosti na energiích z Ruska.

SPOLEČNÁ EVROPSKÁ ENERGETICKÁ POLITIKA JAKO ŘEŠENÍ ENERGETICKÉ NEZÁVISLOSTI A BEZPEČNOSTI

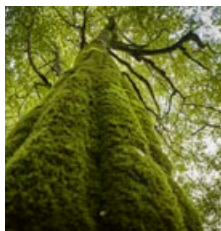
Abychom zajistili dlouhodobou energetickou bezpečnost v Evropě, je nutné hovořit o společné evropské energetické politice, která bude založena na solidaritě a jednotě unijní sedmadvacítky. Na dovozu fosilních paliv z Ruska jsou totiž nejvíce závislé vnitrozemské země, mezi něž patří i Česká republika. Proto musíme v otázce energetiky prosazovat spolupráci a solidaritu na evropské úrovni. Ta je nejlépe dosažitelná na společném energetickém trhu, který je v ideálním případě založený čistě na obnovitelných zdrojích. Právě obnovitelné zdroje nám totiž v době, kdy je redukce závislosti na fosilních palivech prioritou pro klima, ekonomiku i bezpečnost, zajistí energetickou nezávislost a bezpečnost bez kompromisů při volbě dodavatelů.

Jednou z oblastí, kterou můžeme v době našeho předsednictví ovlivnit, je vyjednávání pozic zásadních částí legislativního balíčku Fit for 55. Patří sem například směrnice o obnovitelných zdrojích nebo směrnice o energetické účinnosti. Jiné části balíčku pak ČR přebere již v pokročilejším stadiu triologu s Evropskou komisí a Evropským parlamentem. V prioritách českého předsednictví se klimatická legislativa FF55 sice objevuje, ale především pouze v kontextu odchodu od ruských fosilních paliv. Klimatická agenda je přitom s energetickou bezpečností nedílně propojena. Dosáhnout energetické bezpečnosti bez transformace ekonomiky totiž není možné. Česká vláda by tedy měla aktivně prosazovat ambiciózní klimatickou i energetickou politiku EU – ovšem se silným důrazem na sociální dimenzi. Jednotlivá opatření totiž nesmí dopadnout na ty nejzranitelnější z nás.

BIOLOGICKÁ ROZMANITOST JAKO JEDNA Z PRIORIT

Spolu s klimatickou krizí čelíme i bezprecedentní krizi způsobené ztrátou biologické rozmanitosti po celé planetě. Po čtyřech letech nás čeká zasedání

konference smluvních stran k bezesporu nejvýznamnější mezinárodní mnohostranné úmluvě zabývající se péčí o přírodní a krajinné dědictví – Úmluvě o biologické rozmanitosti. Česko na ní bude reprezentovat pozici celé Evropské unie, vyjednávat s ostatními státy a to vše s důležitým úkolem – musí dohodnout globální rámec ochrany biodiverzity pro období 2020–2030. Strategický plán úmluvy má do roku 2030 obsahovat odsouhlasené celosvětové priority, pokud možno jednoznačně kvantitativní cíle a co neobjektivnější způsoby vyhodnocování jejich plnění. Význam této biodiverzitní konference je naprosto srovnatelný s konferencemi klimatickými.

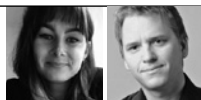
ZASTAVIT ODLEŠŇOVÁNÍ A CHRÁNIT EKOSYSTÉMY

S velkou pravděpodobností proběhne během našeho předsednictví také trialog k nařízení EU, které má zastavit evropský podíl

pro odlešňování kvůli produkci rizikových komodit pro odlešňování, jako je sója, palmový olej, dřevo, káva, kakao nebo hovězí maso. Komise návrh nařízení představila na podzim 2021. Ministři životního prostředí unijních států na konci června přijali svou pozici k nařízení, která ho v mnoha ohledech změkčuje a znefunkční. Míči je nyní na straně Evropského parlamentu. Pokud europoslanci nepodlehnou lobby dřevařských a jiných firem, může nastat situace, že stanoviska obou institucí budou značně rozdílná a výsledný trialog tak může být velmi náročný.

V neposlední řadě bude úkolem českého předsednictví najít společné stanovisko všech unijních států k Zákonu na obnovu přírody (Nature restoration law). Česká vláda už označila tento legislativní návrh jako jednu z priorit svého předsednictví, a proto by bylo zklamáním, pokud by se nepodařilo do konce předsednictví shodu nalézt. Samotné zveřejnění návrhu legislativy se již několikrát odsunulo. Další prodlení by znamenalo velké komplikace pro naplnění cílů tohoto zákona, v jehož návrhu zaznívá, že do roku 2030 je nutné pokrýt alespoň 20% suchozemských a mořských oblastí EU opatřeními na obnovu přírody a do roku 2050 je pak rozšířit na všechny ekosystémy, které potřebují obnovu.

Miriam Macurová
Jan Freidinger

V ENER SI EVRO VÍČ PO

Evropa čelí energetické krizi, která je – jak ukázala současná válka – způsobená především evropskou závislostí na dovozu fosilních paliv z Ruska. EU denně posílá Rusku jenom za ropu čtvrt miliardy eur, kterými přímo podporuje ruskou agresi na Ukrajině. Právě ropa má být součástí šestého balíčku evropských sankcí proti Rusku. Na tom ale zatím napanuje shoda, protože ji blokuje Maďarsko. K přijetí sankcí nepřispívá ani alibistický postoj Česka, které si vyjednalo výjimku pro dovoz ruské ropy, přestože má přístup k jiným zdrojům, jejichž dovážžený objem se dá poměrně rychle navýšit.

Evropská unie poměrně rychle zareagovala na ruskou invazi na Ukrajinu a 8. března představila dlouhodobou vizi plánu odklonu od závislosti na ruské ropě, uhlí a plynu nejpozději do konce roku 2030. Ve veřejné debatě ale zaznívají hlasy, že by to měla udělat mnohem dříve.

Konkrétní návrh balíčku RePower EU, který má konec dovozu fosilních paliv z Ruska do EU zajistit, představila Evropská komise ve středu 18. května. Hlavním cílem je dosažení bezpečnosti zásob plynu a dalších paliv prostřednictvím diverzifikace zdrojů, urychlení rozvoje obnovitelných zdrojů a zvýšení

ENERGETICE OPRA MUSÍ POMÁHAT

energetické efektivity. Energetický plán EU musí ale také zajistit, aby transformace byla spravedlivá a nedopadala negativně na nejzranitelnější lidi. Měla by proto obsahovat opatření, která zajistí pokrytí každé vhodné střechy fotovoltaikou, instalaci nových tepelných čerpadel a kompletní rekonstrukce domů pro všechny, tedy nejen pro lidi, kteří si to finančně mohou dovolit.

Balíček RePower EU bude především revidovat evropskou klimatickou politiku na úrovni legislativního balíčku Fit for 55, který se bude z velké části schvalovat i za českého předsednictví v Radě EU. Česká republika by tak měla udělat vše pro to, aby se ambiciózní plán na nahrazování fosilních paliv, a to nejen těch z Ruska, co nejrychleji dostal do praxe. A v mezičase, který Česko stráví

” K přijetí sankcí nepřispívá ani alibistický postoj Česka, které si vyjednalo výjimku pro dovoz ruské ropy, přestože má přístup k jiným zdrojům, jejichž dovážení objem se dá poměrně rychle navýšit...

vyjednáváním a vedením debaty na mezinárodní scéně, by měla začít řešit dlouho zanedbávanou domácí situaci. Dodnes nemáme tolik potřebný energetický zákon, nevyužíváme možnosti obecní a komunitní energetiky, dlouhodobě zaostáváme v instalaci větrníků i fotovoltaiky, zateplujeme dostatečně domy, nehledáme energetické úspory a nedokážeme efektivně využít evropské dotace na modernizaci.

Mezi návrhy Evropské komise jsou například zvýšení podílu obnovitelných zdrojů energie na 45 % do roku 2030 (ze současných 40 %) a 13% snížení evropské spotřeby energií (ze současného návrhu 9 %). To je jistě krok správným směrem, ale ještě lepší by bylo, kdyby se podíl obnovitelných zdrojů v energetickém mixu EU zvýšil do konce dekády minimálně na 50%. A i zde má ČR co dohánět.

Plán RePower EU vidí řešení také v navýšení výroby a importu vodíku a dovozu zkapalněného plynu LNG z Ameriky, Egypta či Izraele. Nahrazení importu ruských fosilních paliv kvůli právě probíhající válce na Ukrajině jinými fosilními palivy má ale smysl jen v krátkodobém horizontu, jinak by Evropa jen nahradila závislost na Rusku za vznikající závislost na jiných ropných zemích, z nichž některé jsou problematické, agresivní a porušují lidská práva. To není dlouhodobé řešení.

Proto je důležité vydat se místo cestou nadměrného budování nové plynové infrastruktury spíše směrem k odklonu od fosilních paliv, podporovat energetické úspory, prosazovat rychlý rozvoj obnovitelných zdrojů a spolupráci v rámci energetiky na úrovni celé Evropské unie. Nejenže to zvýší evropskou energetickou bezpečnost a nezávislost, ale přiblíží nás to i cílům Pařížské dohody na ochranu klimatu.

Pro zajištění dlouhodobé evropské energetické bezpečnosti je nutné myslet do budoucna a hovořit o společné evropské energetické politice, která bude založena na solidaritě a jednotě unijní sedmadvacitky.

Miriam Macurová

expertka na evropskou klimatickou politiku

8 VĚCÍ, KTERÉ MUSÍME ZMĚNIT V ENERGETICE V CELÉ EVROPSKÉ UNII

Evropa čelí několika krizím najednou: válce na Ukrajině, dopadům několik let trvající koronavirové pandemie na hospodářství a společnost, rostoucím životním nákladům včetně účtů za drahé energie a zároveň zhoršující se klimatické a ekologické krizi. Tyto krize mají různé kořeny, ale některá jejich řešení jsou společná a zároveň upřednostňují zájmy běžných lidí i ochranu přírody.

Evropská komise se snaží udržet starý energetický systém při životě, zatímco válka na Ukrajině a klimatická krize ukazují, že potřebujeme skutečnou energetickou revoluci. Hledání alternativních dodavatelů špinavých fosilních paliv jen vyvolává budoucí krize, od extrémního počasí, před kterým nás vědci již varují, až po nepředvídatelné konflikty nebo problémy s dovozem energie.

Válka si vynucuje změny v evropském energetickém systému a političtí představitelé nyní musí mít odvalu provést takové změny, které nadobro ukončí závislost na fosilních palivech. Greenpeace proto přináší 8 způsobů, jak přehodnotit způsob, jakým vyrábíme a využíváme energii v EU:

1 Šetřeme energii a zateplujeme

Ústředním bodem budoucího energetického systému EU by měla být energetická účinnost a úspory energie, protože spotřeba menšího množství energie znamená nižší emise skleníkových plynů a méně peněz vynaložených na fosilní paliva, a to nejen ta dovážená z Ruska. Masivní program zateplování budov, který by začal ve čtvrtích a komunitách nejvíce ohrožených energetickou chudobou, by snížil závislost Evropy na špinavé a dovážené energii a zároveň by ochránil nejzranitelnější lidi. Poptávku po ropě sníží opatření, která umožní lidem jezdit méně a plynuleji – například více možností pro home office, lepší hromadná doprava či nižší rychlostní limity.

2 Nové dodávky plynu jen na dobu určitou

Ukončení dovozu fosilních paliv z Ruska nesmí vést k jejich dlouhodobému nahrazení jinými dodavateli. I když je hledání jiných dodavatelů v nejbližší době nevyhnutelné, protože se Evropa zbavuje ruských fosilních paliv, musíme se ujistit, že tyto smlouvy budou obsahovat i možnost je rychle ukončit, abychom se neocitli v pasti, která nás bude nutit další desetiletí spalovat fosilní paliva. Poslední zpráva IPCC jasně ukázala, že si nemůžeme dovolit ztrácet více času: emise by měly rychle dosáhnout svého vrcholu a začít klesat. EU musí počítat s postupným ukončením využívání fosilních paliv. Ani krátkodobé alternativní dodávky nesmí podporovat další autoritářské nebo represivní vlády, porušování lidských práv nebo jiné konflikty a násilí.

Válka na Ukrajině a energetická krize poukázaly na závislost Evropy na fosilních palivech a více než kdy jindy ukázaly nutnost rychlého přechodu na čistou, obnovitelnou energii a rychlého hledání energetických úspor a cest, jakými můžeme snižovat naši spotřebu obecně. Nová strategie Evropské komise v reakci na energetickou krizi a válku na Ukrajině, RePower EU, jde v mnoha aspektech správným směrem. Bohužel ale sama o sobě nezastaví financování autoritářských a nedemokratických režimů, nezajistí energetickou nezávislost EU, nevyřeší klimatickou krizi ani neochrání nejzranitelnější obyvatele Evropy před energetickou chudobou.

3 Žádná falešná řešení

Evropská komise naznačila záměr zvýšit výrobu a dovoz vodíku, ale vodík není záračným řešením na všechny naše problémy. Zelený vodík má svou roli, ale měl být určen pro odvětví, která se nejhůře dekarbonizují, jako je výroba oceli a cementu. Zelený vodík je vzácný zdroj a neměl by se plýtvat v odvětvích, jako je automobilová doprava a vytápění, které je lépe řešit úsporami energie a elektrifikací. Širší využívání vodíku otevírá plynárenskému průmyslu cestu k míchání fosilního plynu s vodíkem nebo k výrobě vodíku z fosilního plynu, což v obou případech udržuje závislost Evropy na fosilních palivech a zhoršuje klimatickou krizi.

EU musí také ukončit používání biopaliv vyrobených ze zemědělských plodin a lesní biomasy a vyrábět bioplyn jen z odpadů, jinak hrozí, že neopravitelně zvýšíme cenu potravin a prohloubíme klimatickou krizi.

4 Dejme obnovitelnou energii a teplo lidem

Evropská komise musí podpořit vznik energetických družstev a dalších organizací, které dají výrobu energie z obnovitelných zdrojů do rukou obyčejných lidí. Výroba energie ve vlastnictví občanů a komunit poskytuje skutečnou energetickou nezávislost a uvolňuje finance pro projekty obnovitelných zdrojů. Projekt obnovitelné energie nesmí být urychleny na úkor ochrany přírody nebo demokratické účasti dotčených komunit.

Největší poptávka po energii v domácnostech je u vytápění, kde se spotřebují dvě pětiny zemního plynu používaného v EU. Komise musí podpořit přechod na vytápění z obnovitelných zdrojů tím, že podpoří instalaci tepelných čerpadel v celé Evropě a rozšíří dálkové vytápění a zároveň jej převede na obnovitelné zdroje. Namísto uzavírání dohod, které EU odsoudí k další závislosti na nestabilních fosilních palivech a autoritářských režimech, by EU měla usilovat o dohody o rekvalifikaci pracovní síly, poskytování tepelných čerpadel a technologií pro obnovitelné zdroje energie s cílem zajistit rychlejší přechod na čistý a 100% obnovitelný energetický systém.

5 Zdaňme válečné zisky energetických firem

Společnosti vyrábějící fosilní paliva si během této energetické krize odnášejí rekordní zisky, které zvyšují ceny, zatímco lidé mají problémy zaplatit účty za vytápění svých domovů a v Evropě opět zuří válka. Jemné připomenutí, že národní vlády mohou tyto nečekané

zisky zdanit, prostě nestačí. Komise by měla aktivně prosazovat, aby všechny národní vlády nejen zdanily tyto neočekávané zisky ve všech energetických odvětvích, včetně ropy, ale také zajistily, aby výnosy z těchto daní šly na zmírnění těžkostí, v nichž se ocitlo mnoho evropských domácností, a na financování nezbytného přechodu od fosilních paliv.

6 Přeměňme energii v naší dopravě

Doprava v prvním náčrtu Komise pro Re-PowerEU zcela chyběla, přestože na ni připadají dvě třetiny spotřeby ropy v EU. Strategie v oblasti energetiky, která opomíjí jedno z odvětví s největší spotřebou paliva, je sama o sobě bezzubá. Fosilní paliva, která nyní v Evropě pálíme, bychom ideálně neměli používat do letadel a automobilů, nýbrž pro pohon vlaků a hromadné dopravy. Spotřebu ropy by mohla snížit řada opatření, od krátkodobých, jako je zákaz letů na krátké vzdálenosti nebo dostupná veřejná doprava pro všechny, až po dlouhodobá, jako je postupné vyřazení nových vozidel se spalovacími motory nebo zvýšení investic do železničních tratí.

7 Předělejme veřejné rozpočty

Prosazování řešení současné energetické krize vyžaduje okamžitou mobilizaci dodatečných finančních prostředků a nových výrobních kapacit, které trhy samy o sobě nezajistí. Národní rozpočty a rozpočty EU a plány veřejných investic by měly být přepsány a snaha o nezávislost na fosilních palivech by měla být středobodem všech politik. Vlády musí přechod urychlit prostřednictvím své finanční politiky a politiky zadávání veřejných zakázek a stát se investorem první instance. Rámec správy ekonomických záležitostí EU musí vytvořit makroekonomické podmínky příznivé pro tuto novou aktivní roli vlád.

8 Snižme svoji spotřebu

Nadměrná spotřeba hmotných statků je hnací silou neudržitelné poptávky po energii k výrobě a přepravě věcí, které kupujeme. Hospodářský systém založený na nekonečném růstu není na omezené planetě životaschopný. EU musí přejít na oběhový ekonomický systém – snižování, opravování a opětovné využívání – namísto zbytečné výroby a spotřeby, která neudržitelně spotřebovává energii a přírodní zdroje.

Silvia Pastorelli

koordinátorka energetické kampaně
Greenpeace EU

**ČÍM DŘÍVE SNÍŽÍME
SPOTŘEBU, TÍM DŘÍVE
SKONČÍME S RUSKOU ROPOU**

Evropská unie po měsíci handrkování konečně schválila další balík sankcí vůči Rusku, který konečně řeší i dovoz ruské ropy. Právě ropa byla v minulosti komoditou, na níž Putinovo Rusko nejvíce vydělávalo, a je tedy zřejmé, že vývoz ropy se v současnosti velkou měrou podílí na financování invaze na Ukrajině. Bohužel je schválené ukončení dovozu ropy do EU jen polovičatým řešením – přichází pozdě, bude platit až po Novém roce a netýká se ropovodu Družba, který přivádí ropu do Česka, Slovenska a Maďarska. Alibistický přístup Česka stavícího se jinak do role velkého spojence Ukrajiny, který dodává zbraně a pomáhá uprchlíkům, je hořkým zklamáním.

První možnost postavit se rázně proti ruskému válečnému tažení ukončením dovozu fosilních paliv se objevila hned se začátkem války a Evropa ji už dávno prováhala. Ve chvíli, kdy Putin začal prostřednictvím svých vojsk zabíjet ve velkém civilisty a zároveň strašil použitím jaderných zbraní, páloval okamžité ukončení dovozu ruských fosilních paliv, byť třeba dočasné a krátkodobé, velký smysl a my jsme k němu vládu již tehdy vyzývali. Ovšem v situaci, kdy nikdo neměl spočítané, co všechno by to pro Evropu znamenalo, byl takový krok pro opatrné politiky asi až příliš odvážný.

Až nedávno se tak evropské státy kromě různých ekonomických sankcí dohodly alespoň na konci dovozu černého uhlí, kde objem dodávek z Ruska tvořil v minulosti 49 % evropské spotřeby, tedy dokonce více než plyn (40%) a ropa (27 %). Současně lze ale černé uhlí nejjednodušeji a prakticky bezbolestně nahradit dodávkami z jiných zemí.

Debata o konci dovozu ropy byla v porovnání s uhlím dlouhá a složitá. Česká republika se v ní postavila spíše na stranu Maďarska, které proti přijetí sankcí aktivně vystupovalo. Vláda Petra Fialy sice nehrozila jako ta Orbánaova zablokováním celého balíčku sankcí, ale svou podporu sankcím podminila výjimkou, aby pro Česko nemusel plánovaný konec dovozu ropy platit až do poloviny roku 2024.

Premiér Fiala argumentoval tím, že „sankce nesmí poškodit více české občany než Ruskou federaci“. Není jasné, co tím přesně myslel, ale dá se odvodit, že největší strach měla vláda z cenového šoku či z akutního nedostatku ropy. Ty jsou ale neopodstatněné. V případě ceny ropy totiž nehraje roli, odkud bude Česko ropu odebírat, protože její cena vzniká na energetické burze. To se potvrdilo i po schválení sankcí, kdy cena ropy roste v Česku stejně jako v zemích, které ruskou ropu přestávají odebírat na konci roku.

Akutní nedostatek ropy také nehrozí. Česko dosud odebíralo z Ruska ropu v objemu zhruba 48 % své spotřeby, dalších 50 % dováželo ropovodem IKL/TAL vedoucím z italského Terstu přes německý Ingolstadt z jiných zdrojů a pouhých 2 % si dokázalo zajistit samo těžbou a zpracováním ropy z ložisek na jižní Moravě. Společnost SIAT-TAL, která provozuje ropovod na italském území, uvedla, že dokáže okamžitě navýšit množství dodávané ropy do střední Evropy až o 6 milionů tun, které by mohly vykrýt celou spotřebu ruské ropy v ČR. Ministr průmyslu a obchodu Josef Síkela a provozovatel ropovodu na českém území – firma MERO – však vzápětí toto tvrzení napadli s tím, že společnost SIAT-TAL nevzala do úvahy zvýšení poptávky po ropě v ČR, Německu a Rakousku po skončení

” **Kromě zmíněných opatření je možné také více podporovat veřejnou a bezemisní dopravu či převážení nákladů po železnici. Analýza Greenpeace ukazuje, že kombinací různých opatření se dá poměrně rychle snížit spotřeba ruské ropy v EU až o 28 procent...**

pandemie covidu-19 a že reálně by se daly navýšením dodávek okamžitě vykrýt dvě třetiny ruské ropy používané v Česku a že pro kompletní nahrazení ropy z Ruska je potřebné zvýšit kapacitu ropovodu a vybudovat na něm další čerpadla.

Když se nad slovy pana ministra zamyslíme, implicitně z nich vyplývá, že Česko je schopné odstříhnout se od ruské ropy velmi rychle i bez budování nové ropné infrastruktury – stačí, když se opět o něco sníží naše spotřeba ropy, ideálně nejen v Česku, ale i v Německu a Rakousku. A pandemie koronaviru nám ukázala i některé možnosti, které ke snížení spotřeby ropy vedou – například omezení letecké dopravy či masivní zavádění home office. Upřímně, pokud jsme byli schopni svou spotřebu pohonných hmot snížit kvůli globální pandemii, proč bychom to samé neměli být schopni udělat kvůli desítkám tisíc lidí zabitých v brutální krvavé válce a kvůli hrozbě jaderného holocaustu?

Kromě již zmíněných opatření je možné také více podporovat veřejnou a bezemisní dopravu či převážení nákladů po železnici. Analýza Greenpeace ukazuje, že kombinací různých opatření se dá poměrně rychle snížit spotřeba ruské ropy v EU až o 28 procent. Ovšem kroky naší vlády – například snížení slev na jízděném pro studenty a seniory či snížení spotřební daně na pohonné hmoty – jdou zatím úplně opačným směrem.

Kombinace snížení spotřeby ropy a okamžitého navýšení dodávek z ropovodu IKL/TAL samo o sobě nemusí na nahrazení veškeré ruské ropy stačit, ale Česko má ještě poměrně solidní polštář v podobě zásob ve strategických rezervách. Ty by měly vydržet 94 dní se současnou spotřebou. Ukončení dodávek ropy do Česka tak může přijít mnohem dříve než v avizovaném roce 2024. Stačí chtít a snažit se co nejdříve snížit spotřebu ruské ropy.

Článek vyšel v Deníku Referendum.

Lukáš Hrábek

tiskový mluvčí Greenpeace

SPOLU PRO PRALESY

To, že kácení pralesů a odlesňování je obrovský environmentální problém, tuší prakticky každý z nás. Ale že za ničení pralesů kdesi na druhém konci světa můžeme z podstatné části i my, obyvatelé Česka a Evropy, si dokáže představit málokdo. Přitom skoro každý pátý pokácený strom kdekoliv na světě jde na náš vrub. Dobrá zpráva je, že existuje reálná šance tyto postupy zastavit nebo alespoň významně omezit.

Čistý úbytek lesa na zeměkouli od roku 1990 činí plných 1,78 milionu km². To je území odpovídající zhruba velikosti třidvaceti Českých republik. Stále platí, že každé dvě sekundy je na planetě vykácen les o velikosti fotbalového hřiště, na druhou stranu alespoň slabou útěchou nám může být fakt, že se globální odlesňování zpomaluje. Nicméně i navzdory snížení rychlosti a rozsahu odpovídá čistá roční ztráta lesů ve světě rozloze Slovenska. A uvedená statistika nezahrnuje plošně rozsáhlé kvalitativní změny lesních porostů. Les vykácený například kvůli kůrovcové kalamitě je proto ve statistice stále veden jako les.

Na rozdíl od zažitých představ není hlavní příčinou úbytku lesů ve světě těžba dřeva, ale jejich kácení a vypalování kvůli získání pozemků pro zemědělskou výrobu, tedy kvůli výrobě plodin, jako je sója, kukuřice, palmový olej, kakao, káva nebo kaučuk. Jedná se rovněž o rozšiřování ploch pro pastvu dobytka. Většina zmíněných komodit míří ze země původu do vyspělých zemí, a to včetně Česka. Jako dobrý příklad může posloužit právě sója. Evropská unie je po Číně druhým největším dovozcem sóji na světě, ročně se do Evropy ze zahraničí dováží přibližně 33 milionů tun sójových produktů. Téměř všechna tato sója (nejméně 85%) se přitom používá k výkrmu hospodářských zvířat. Kvůli závislosti na sóje zabírá průmyslový chov hospodářských zvířat půdu v Evropě i ve zbytku

světa – 11,9 milionu hektarů. To je rozloha, která odpovídá velikosti jednoho a půl Česka. Mimočodem, 71% plochy evropské zemědělské půdy se již využívá k pěstování plodin ke krmení hospodářských zvířat.

Většina dovezené sóji pochází z Jižní Ameriky, zejména z Brazílie. Tamní produkce vede nejen k již zmíněnému odlesňování a masivnímu ničení přírody, ale také k sociálním konfliktům, a dokonce k násilí. Na sójové plantáže byly přeměněny rozsáhlé plochy amazonského deštného lesa. Dnes dochází k největšímu ničení v brazilském Cerradu, biologicky nejrozmanitější a nejcennější savaně na světě. A podobnou destruktivní stopu zanechávají i produkce dalších zmíněných komodit, včetně neslavně proslulého palmového oleje, jehož produkce zničila velkou část indonéského deštného pralesa.

CHYBĚJÍCÍ PRAVIDLA PRO DOVOZ

Problémem zůstává, že nejen v Česku, ale v celé EU nemáme žádná pravidla pro dovoz těchto tzv. rizikových komodit pro deforestaci. Některé firmy se sice snaží zdrojovat tyto komodity z udržitelných zdrojů, existuje řada certifikací, ale praxe ukazuje, že všechny dobrovolné nástroje ve výsledku selhávají. To je důvod, proč je třeba mít vymahatelná pravidla, která by umožnila jen dovoz těch komodit, které pochází z plantáží a polí, kvůli kterým nebyl zničen prales nebo jiný kus cenné přírody. Greenpeace

taková pravidla prosazuje už řadu let. A letos se jich s největší pravděpodobností dočkáme pro celou Evropskou unii. Jásat je ale předčasné, dábel je vždy skryt v detailu a z účinného nástroje na ochranu lesů může být klidně bezzubý cár papíru.

Pravidla vychází z cílů Zelené dohody. Na jejím základě vytvořila Evropská komise návrh nového nařízení proti odlesňování. V rámci veřejné konzultace k návrhu se pro co nejsilnější znění návrhu vyslovilo rekordních 1,2 milionu Evropanů a Evropanek. Komise pak návrh nařízení představila loni v listopadu. A nutno přiznat, že šlo o skutečně přelomový návrh. Podle něj by společnosti, které uvádějí rizikové komodity na trh EU, měly sledovat jejich původ a zaručit, že jejich produkce není spojena s deforestací a degradací lesů. Neznašená to tedy, že by se nesměly rizikové komodity dovážet vůbec, ale pouze takové, u kterých by podle satelitních snímků a dalších nástrojů bylo jasné dohledatelné, zda nebyly vyprodukované na místě, kde býval les či prales před rozhodným rokem. O daném roce se stále debatuje, ale zdá se, že to bude buď rok 2021, nebo 2022.

SNAHA O VYLEPŠENÍ ZNĚNÍ ZÁKONA

Nicméně pravidla navržená Komisí mají z našeho pohledu několik zásadních slabín. Návrh se týká pouze lesů a vynechává další cenné ekosystémy, jako jsou mokřady, savany či rašeliníště, které hrají v ochraně biodiverzity a mitigaci klimatické změny stejně důležitou roli. Navíc se ukazuje, že pokud se budou dobře chránit lesy a pralesy, tlak agrobizny se přesune na méně chráněné oblasti. Děje se tak již dnes například v oblasti savany Cerrado, kam se přesouvají pěstitelé sóji a chovatelé dobytka, kteří předtím drancovali Amazonii. Návrh nařízení navíc obsahuje jen omezený seznam rizikových komodit a vynechává například kaučuk, kukuřiči nebo vepřové a kuřecí maso. Nezavádí pravidla pro finanční instituce, jejichž investice často přispívají k projektům způsobujícím deforestaci. I to byl důvod, proč jsme loni spustili kampaň spolupropalesy.cz a přidali se k celoevropské kampani Together4Forests.

Naším cílem je nejen znění zákona vylepšit, ale hlavně zachovat vše dobré, co v něm nyní je. Již brzy po zveřejnění se totiž ukázalo, že tlak průmyslové lobby na zmírnění pravidel bude enormní. Prim v tom paradoxně hrají severské státy, které obvykle při přijímání ekologických pravidel stojí na správné straně, a tamní dřevařská lobby.

Navržená pravidla totiž platí i pro všechny státy EU a jejich cílem je nejen zamezit odlesňování, ale i degradaci lesů při produkci komodit, včetně dřeva. A právě o definici toho, co znamená degradace lesů,

se svedla první – z našeho pohledu neúspěšná – bitva. Členské státy EU, které spolu s Evropským parlamentem o výsledné podobě nařízení rozhodují, totiž na konci června schválily svou pozici k návrhu Komise, který tak bohužel v několika bodech zásadně oslabil. Nejkriklavější je změna definice toho, co znamená degradace lesů. Degradace, tedy znehodnocování lesů se má týkat pouze přeměny primárních lesů (pralesů) na lesní plantáže nebo jiné zalesněné plochy. Nenápadná změna znamená, že prakticky vyjímá z působnosti zákona veškeré evropské lesnictví, protože v Unii téměř žádné takové lesy nejsou. Podpis evropské a především severské dřevařské lobby za touto definicí je jasně čitelný.

Naštěstí o nařízení nerozhodují jen členské státy, ale i Evropský parlament, kam se teď upínají nejen naše naděje, ale jistě i naděje více než osmdesát tisíc lidí. Věřím, že i mnohých z vás, kteří zatím nepodpořili petici spolu pro pralesy. Europoslanci budou hlasovat o nařízení a pozměňovacích návrzích v září. My budeme u toho a vy u toho můžete být s námi, stačí se přidat ke kampani spolupropalesy.cz a zapojovat se do našich aktivit. Bude to o to pikantnější, že se vše odehraje během českého předsednictví EU. To mimo jiné znamená, že finální dohadování o znění zákona mezi členskými státy (Radou) a Evropským parlamentem a Komisí proběhne pod českou taktovkou na podzim tohoto roku.

SPOTŘEBNA EU JE ODPOVĚDNÁ ZA 17%

globálního odlesňování. V současné době máme obrovskou šanci to zastavit. Nechceme zakázat vaše oblíbené maso, i když jeho jedení by lidé určitě měli omezovat. Nechceme zakázat ani čokoládu, kávu nebo pneumatiky. Chceme jen, aby spotřebitelé v EU měli jistotu, že se prostřednictvím svých nákupů nepodílejí na globální deforestaci a ničení cenných ekosystémů. A jsme k tomu blíže než kdy předtím. EU právě projednává návrh zákona, který to může zaručit. Právě proto, aby se zákon nestal bezzubým kusem papíru, jsme v květnu přivítali v Amsterdamu loď plnou sóji speciálním způsobem. Naši lezci a lezkyně obsadili vrata zdymadla, které je branou do místního přístavu, a vyvěsili na nich obří transparent vyzývající EU, aby ukončila ničení přírody.

Jan Freidinger

koordinátor kampaní Greenpeace

INDONÉSIE UŽ ZASE VYVÁŽÍ PALMOVÝ OLEJ DO EVROPY. KVŮLI VÁLCE ROSTE POPTÁVKA

V záplavě zpráv o válce a o energetické krizi, která se na nás teď valí, trochu zapadly zprávy o turbulentním dění na trhu s palmovým olejem. Indonésie, která je největším světovým vývozcem, zakázala na konci dubna jakýkoli export palmového oleje a tento bezprecedentní krok zrušila až o měsíc později. Zároveň se objevují zprávy, že se k palmovému oleji vrací velké potravinářské firmy. Povede to k další masivní vlně ničení pralesů?

Foto © Ujet / fansasti / Greenpeace

když se na části území válčí a zbytek země je kvůli válce ochromený. Také u produkce sójového oleje se letos očekává velký propad kvůli suchu v Jižní Americe.

Nedostatek zvedl ceny zemědělských olejů celosvětově, včetně toho palmového, který zdrazil o desítky procent. To společně s nesmyslnou podporou biopaliv přímo v Indonésii vedlo ke zhroutení domácího trhu a dočasnému zákazu vývozu. Indonésie má pod palcem zhruba 60% veškerého palmového oleje na světě, je jeho největším pěstitelem a zároveň vývozcem.

Palmový olej se stal globálně obchodovanou komoditou, která přinášela indonéským firmám i celému ostrovnímu státu značné zisky. Kromě vývozu je ale palmový olej také nepostradatelný také na domácím trhu. Po brutálním zdražení palmového oleje se ale pro řadu Indonésanů ze základní potravin bylo nedostatkové luxusní zboží, kvůli jehož ceně se konaly i demonstrace, které ohrožovaly udržení současné vlády u moci.

Indonésie přitom palmový olej v tuto chvíli ve velkém zpracovává na biopaliva. Ostrovní země se již dlouho připravovala na zákaz palmového oleje v biopalivech v Evropě, který tlačily environmentální organizace včetně Greenpeace a který dosud nebyl schválen. Země proto již před časem začala budovat rafinerie schopné zpracovávat palmový olej jako příměs do pohonných hmot k využití na domácím trhu. V době covidu lidé jezdili méně a celosvětově se propadla poptávka po benzínu a naftě a s ní i poptávka po biopalivech z palmového oleje. Proto prezident Joko Widodo nařídil povinné přimíchávání palmového oleje do domácích biopaliv v objemu 30 procent – to mu umožnilo vykrýt chybějící poptávku, snížit závislost na dovozu ropy ze zahraničí (protože Indonésie má sice velké nerostné bohatství, ale vlastní ropy moc nemá) a zároveň šířit greenwashing o tom, že Indonésie snižuje emise skleníkových plynů a plní své klimatické závazky. Tento plán byl ale až příliš rychlý a úspěšný a po obnovení poptávky ze zahraničí po skončení pandemie najednou už zbývalo jen málo tekutých frakcí palmového oleje pro export a pro kuchyňské využití. I to přispělo výrazně k jeho zdražování.

Vláda prezidenta Widodo se rozhodla zastropovat cenu zhruba na úrovni před velkým zdražením, aby si lidé mohli palmový olej, který se v zemi používá na vaření, vůbec dovolit. Výsledky tohoto rozhodnutí ovšem byly katastrofální a krizi spíše prohloubily. Na levný olej se stály fronty tak dlouhé a úmorné, že jsou zdokumentovány i případy kolapsů, a dokonce i několika úmrtí. Po celé zemi také za-

Situace na trhu s palmovým olejem bezprostředně souvisí s ruskou agresí na Ukrajině. Očekává se, že svět bude brzy čelit přímo katastrofickému nedostatku slunečnicového oleje, protože největší dva producenti – Rusko a Ukrajina, kteří dohromady vyrábějí přes 75% celkového objemu, jsou nyní ve válce. Zásilky oleje vážnou kvůli ruské námořní blokadě Černého moře i kvůli ruským sankcím. Nejasné také je, jaká bude letošní úroda na Ukrajině,

čal kuchyňský olej na vaření a smažení rychle mizet z regálů obchodů, a to nejen kvůli zvýšené poptávce obyčejných lidí. K nim se totiž velká část oleje vůbec nedostala a najednou z trhu za podivných okolností zmizela.

Ministr průmyslu Muhammad Lutfi vysvětlil nedostatek oleje tím, že ho někdo organizovaně skupoval a hromadil a obchodoval ho za ceny vyšší, než jaké nastavila vláda – vznikl tedy černý trh s nedostatkovým palmovým olejem. Dalším vysvětlením je pak pašování oleje a jeho prodej mimo Indonésii. Vzhledem k tomu, že Indonésie uvalila na palmový olej v minulosti výrazná vývozní cla, je tato varianta ještě výnosnější než prodej oleje na domácí půdě. Oběma těmto scénářům nahrává v Indonésii všudypřítomná netransparentnost a korupce.

Domácí olejová krize se stala natolik vážnou, že Indonésie přistoupila k bezprecedentnímu kroku. Země, která svou ekonomiku v posledních letech postavila do značné míry na vývozu palmového oleje, najednou vývoz této komodity úplně zakázala. Až tento krok dokázal chaotickou situaci v zemi alespoň trochu normalizovat. Po necelém měsíci tak vláda zákaz vývozu zrušila poté, co stanovila povinnost minimálního objemu dodávaného na domácí trh a vznik strategických rezerv s palmovým olejem.

Zatímco krize přímo v Indonésii se zdá být zatehována, globální olejová krize se stále prohlubuje. Výrobci potravin po kampaních environmentálních organizací začali palmový olej opouštět a začali kombinovat lupínky, arašídů či další pochutiny smažit na slunečnicovém nebo řepkovém oleji. Nyní kvůli nedostatku olejů hrozí, že se budou k palmovému oleji vracet.

Největšími odběrateli palmového oleje z Indonésie jsou Indie, Čína a Evropská unie. Zhruba polovina palmového oleje dováženého do Evropy se spálí ve formě biopaliv ve spalovacích motorech aut kvůli povinnému přimíchávání biosložky do pohonných hmot, druhá polovina se používá v potravinářství a kosmetice.

Současná krize tak tlačí na to, aby se deštné pralesy a další unikátní ekosystémy kácely a vypalovaly a uvolňovaly místo novým palmovým plantážím, a to nejen v Indonésii, ale i v jiných tropických státech především v Africe, které by nyní mohly chtít na propadu nabídky potravinářských olejů na světových trzích vydělat. Proto víc než kdy jindy potřebujeme, aby Evropská unie přijala silný zákon proti odlesňování a ničení přírody omezující dovoz komodit, které se pěstují na místech, kde dochází k ničení přírody.

Vedle toho se nabízí ještě jeden krok, který může pomoci zmírnit negativní dopady olejové krize a růst cen potravin – ukončení biopaliv vyráběných ze zemědělských olejů. V Evropské unii to je především

případ palmového a řepkového oleje. Ano, takový krok by o několik procent zvýšil spotřebu ropy, kterou biopaliva v pohonných hmotách nahrazují a kterou Evropa v tuto chvíli stále dováží z Ruska. Ale snaha ukončit dovoz ruské ropy nemůže být založená na její náhradě za rostlinné oleje, jejichž nedostatek nyní prohlubuje potravinovou krizi. Ruská ropa by měla být primárně nahrazována úsporami a dovozem z jiných zdrojů.

Evropská komise sice již oficiálně schválila opatření na postupné ukončení používání biopaliv na bázi palmového oleje do roku 2030, tento proces je ale velmi pomalý. Maximální podíl bionafty na bázi palmového oleje, který mohou členské státy započítat do cílů EU v oblasti obnovitelných zdrojů v dopravě pro národní vlády (a mít tak nárok na dotace), má být až do roku 2023 omezen na úrovni roku 2019. Poté bude postupně vyřazování z cílů v oblasti obnovitelných zdrojů až na nulový podíl do roku 2030. Vyřazení však neznamená konec palmového oleje v biopalivech. Členské státy EU budou nadále moci dovážet a používat bionaftu na bázi palmového oleje, ale nebude již považována za obnovitelné palivo a nebude mít nárok na související dotace. Takový proces je naprosto nedostatečný a pomalý, proto některé státy zrychlují konec biopaliv z palmového oleje ve vlastních politikách. Například Německo vyhlásilo, že od roku 2023 přestane používat palmový olej jako surovinu pro výrobu biopaliv.

V České republice se k výrobě biopaliv používá především řepka. Vláda premiéra Petra Fialy v Česku ukončila povinné přimíchávání biopaliv do pohonných hmot. Její motivací přitom ovšem nebyla ani tak potravinová krize, jako spíše snaha snížit cenu pohonných hmot. Nyní ovšem vychází najevo, že tento krok automaticky neznamená konec biopaliv získávaných z plodin rostoucích na českých polích, protože výrobcům pohonných hmot zůstává povinnost snižovat emise stanovená Evropskou unií a je pro ně nejjednodušší a nejlevnější tuto povinnost plnit právě přimícháváním zemědělských biopaliv. A i kdyby výrobci přestali míchat biopaliva do pohonných hmot v Česku, pěstitelé řepky již avizovali, že pokud o ni nebude zájem v Česku, vyvezou ji pro výrobu biopaliv do zahraničí.

S ohledem na současnou olejovou krizi je evidentní, že ukončení spalování jedlých olejů v autech je potřeba udělat co nejdříve, a to koordinovaně a v celé Evropě.

Lukáš Hrábek

tiskový mluvčí Greenpeace

CREATE, DON'T WASTE DAY

Foto © Barbora Sommers

V červnu se v pražském Karlíně konala kreativní a zábavná akce věnující se udržitelnosti. Během celého dne mohli návštěvníci vyrábět a upcyklovat na DIY workshopu, zajít na přednášku nebo vyměnit nepotřebné oblečení, květiny a knihy. Celodenní akci zakončilo promítání dokumentu Na sever od slunce v letním kině. Na akci přišly stovky lidí, vyměnili se na desítky kytěk a stovky kousků oblečení. Na Greenpeace stánku bylo k dispozici solární nabíjení telefonů.

Foto © Barbora Sommers

Cílem akce bylo, aby lidé neplýtvali a zbytečně neutráceli za nové a často nepotřebné věci. Ukázali jsme další možnosti, jako jsou výměna či potisk starého oblečení nebo třeba výroba notesu ze starých plakátů. Velkým hitem bylo pukání lahví, ze kterých následně vznikaly nové sklenice nebo vázy. S propagátorkou udržitelnosti v módě a nakupování Lucíí Poubovou se vyráběla stylová kabelka ze starých pytlů od potravin. Na dalším workshopu se míchala přírodní kosmetika v podobě jeleního loje či tuhého šamponu. Pro děti byl nejlákavější aktivitou potisk textilu pomocí síťtisku.

Na akci nechyběla ani klasičtější forma vzdělávání v podobě přednášek. Lidé se dozvěděli více o udržitelné architektuře a chytré spotřebě. S naším dobrovolníkem a vysokoškolským učitelem Miloslavem Kolenatým se zamýšleli, zda je trvale udržitelný rozvoj opravdu udržitelný. Celou událost naplánoval a zrealizoval dobrovolnický tým ve složení Pavlína Hajdúchová, David Raudenský a Filip Valášek spolu s mým přispěním. Věříme, že i malé kroky směrem ke snížení spotřeby věcí mají smysl.

Michaela Nedvědová

koordinátorka a lektorka vzdělávacích programů Greenpeace

„Česká vláda během svého předsednictví v Radě EU v kontextu současných krizí nesmí opomíjet dlouhodobá řešení a vize na úkor krátkodobých řešení, jak to uvedla ve svých prioritách. Energetická tranzice je součástí řešení, které v dlouhodobém horizontu přispívá nejen k řešení klimatické krize, ale také k posílení evropské energetické bezpečnosti. Stejný pohled má česká vláda i na opatření v balíčku Fit for 55, ve kterém se rozhodla zaměřit výlučně na krátkodobá opatření, jakým je využívání jádra, bez širší vize uhlíkové neutrality. V evropském kontextu je důležité, aby Česká republika jako předsednická země byla pro Unii příkladem, jak je v dokumentu vícekrát zmíněno.“

Miriam Macurová